

Bankmetal,
særligt om den tyske Rigsbanks Metaldækning og
Forhold siden dens Stiftelse 1875.

Af
Konsul **Tho. Joh. Heftye.**

I. Indledning.

Den tyske Banklov er af 14de Marts 1875. Dens Forløber, Møntloven, der forberedte Bankloven, er af 9de Juli 1873. Det er den første Lovs § 18, der i Forbindelse med det gennem Bankloven stærkt nedsatte, Bankerne tilladte udækkede Notebeløb, fuldstændigt forandrede — man kan sige revolutionerede — de hidtil bestaaende Bankforhold i Tyskland.

Møntlovens § 18 lyder saaledes:

»Inden 1ste Januar 1876 inddrages alle Bankers Noter, der ikke lyde i Rigsmark (Reichswährung). Fra denne Tid af maa kun saadanne Banknoter, som lyde i Rigsmark og ikke ere under 100 Rigsmark, blive i Omløb eller udgives.«

Paragrafens sidste Del bestemmer, at inden samme Termin skal alle Forbundsstaternes Statspapirsedler inddrages, men erstattes ved nye Sedler efter nærmere Bestemmelse i ny Lov.

Den samlede Sum af de 33 tyske Bankers udeløbende Banknoter var pr. 31te December 1873 Rmk. 1,352,548,000, hvoraf dækket ved Metal Rmk. 925,740,000, altsaa udækket Rmk. 426,808,000.

Da Møntloven udkom, var efter Dr. Soetbeer — Deutsche Bankverfassung, Erlangen 1875 — mere end 140 forskellige Slags Papirpenge i Omløb. Medens samtlige i Omløb værende Banknoter i Femtiaarene ikke overskred 120 Millioner Mark (hvoraf kun 15 Millioner udækket), forøgedes samme i de følgende to Aartier ganske overordentlig, saaledes at Summen af

udækkede Banknoter beløb sig til

Ende 1874	Rmk. 480,000,000
(heri Bayern ikke medregnet)	
Staternes Papirpenge overskred.	— 180,000,000
altsaa samlet Papirmasse af omkring	<u>Rmk. 660,000,000</u>

Under 15. Januar 1875 bekendtgjorde Rigskansleren, at der den 31te December 1874 var i Omløb Rmk. 1,325,441,699*), hvoraf

19,4 pCt. i Beløb under 50 Mark,
21,2 pCt. i Beløb over 50 Mark, under 100 Mark,
59,4 pCt. i Beløb over 100 Mark.

Følgende Tal — efter Hirths Annalen, Aargang 1873 — viser Seddelstokkens uhyre Stigning:

*) Dr. Soetbeer siger i ovenfor nævnte Afhandling: »Der cirkulerer for 539 Millioner Sedler under 100 Mark. Kun en Del vil blive optaget af 100 Mark Noter. Rest maa dækkes med 300 Millioner Metal.»

	Omløb beregnet i Millioner Rmk.	Metalbeholdning Millioner Rmk.	Udækkede Noter Millioner Rmk.
1852.....	111	99	12
1862.....	519	327	192
1870.....	667 1/2	343 1/2	304
1872.....	1350	825	525

Samtidig naaede Staternes Papirpenge, for hvilke ingen Dækning var til Stede, et Beløb af 156,400,000 Reichsmark.

Tyskland bar saaledes paa en udækket Papirmasse af omkring 681 Millioner*) eller 17 Reichsmark pr. Individ af Befolkningen.

Dette var Forholdet, da Møntloven 9de Juli 1873, Loven om Rigskassersedler (Reichskassenscheine) 30te April 1874 og Bankloven 14de Marts 1875 udkom.

Den første berøvede, som foran berørt, alle Banker Retten til at udstede Sedler under 100 Mark. Den anden bestemte, at Staterne skulde udstede og fordele mellem sig efter Befolkningens Størrelse 120 Millioner Mark i Sedler paa 5, 20 og 50 Mark, og den sidste tildele samtlige seddeludstedende Banker — Lovens § 9 — 385 Millioner Reichsmark (den saakaldte direkte Kontingentering.)

Ved disse Love fastsattes altsaa en samlet Sum af 505 Millioner som det største Beløb, der af Stater og Banker normalt kan sættes i Omløb af Noter og Papirpenge, som ikke ere dækkede af Metal.

---

*) Til Sammenligning kan anføres, at Beløbet af de i England, Skotland og Irland circulerende Noter udgjorde 28. Decbr. 1872 Lstrl. 43,388,000 med en Beholdning af Guld alene i Bank of England af Lstrl. 21,379,000, altsaa henholdsvis Rmk. 867,760,000 og Rmk. 427,580,000.

Af de 385 Millioner, der tildeltes Bankerne gennem den direkte Kontingentering, tilfaldt 250 Millioner den nystiftede tyske Rigsbank, der er en Privatbank under Statens Opsigt. De øvrige 135 Millioner kontingenteredes til de 32 Banker, der havde Udstedelsesret, da Bankloven udkom. Af disse 32 Banker havde de fire og ligeledes den preussiske Bank ubegrænset Seddelret.

Lovens § 9 bestemmer, at den kontingenterede Seddelret, som saaledes er tildelt andre Banker, skal gaa over paa Rigsbanken, naar disse Bankers Ret maatte ophøre. — Strax ved Lovens Ikrafttræden opgav 13 Banker med tilsammen Rmk. 22,561,000 sin Seddelret og senere 2 Banker med tilsammen Rmk. 1,314,000. Disse Beløb gik saaledes over paa Rigsbanken, hvis Seddelret i Henhold til den direkte Kontingentering er Rmk. 273,875,000. Der er saaledes nu i Tyskland foruden Rigsbanken 17 Seddelbanker, der have Ret til at udstede Rmk. 111,125,000 i udækkede Noter.

De ovenfor angivne Tal vise, at det Nedslag i Seddelmassen, som disse Love bestemte, var stort nok til at flere tvivlende Stemmer rejste sig. Udfaldet viste imidlertid, at de tyske Bankmænd magtede den store Opgave, der forelaa. De indsaa, at saa store Beløb Sedler ikke kunde inddrages uden Ulemper. De søgte Midler, ved hvilke Seddelbehovet kunde indskrænkes, og de fandt dem i en Udvikling af Girovæsenet.

Rigsbanken begyndte sin Virksomhed 1ste Januar 1876, og allerede dens første Aarsberetning indeholder interessante Meddelelser om Giroværkets Udvikling. Direktionen siger: »Bankdirektionen havde at kæmpe med særlige Vanskeligheder for i rette Tid at vinde de

nodvendige Midler til Forretningernes Drift, idet Bankens Virkekreds var bleven udvidet uagtet Noterettens Indskrænkning. Dette Øjemed kunde ikke naas blot ved Indførelse af Giro- og Check-System efter engelsk Mønster, da Brugen af Checks som Betalingsmiddel ikke kan indføres i kort Tid. Man har derimod efter faa Maaneder fundet en Erstatning deri, at Bankstyrelsen har tilstedt Konto-Indehavere uden Betaling at benytte Giro-Overførsler paa alle Tysklands Bankpladse. Hvor gennemgribende denne Forholdsregels Gennemførelse har virket, viser sig bedst deraf, at Omsætningerne i denne Forretningsgren allerede i de 9 første Maaneder beløb sig til 16 Milliarder og stedse er stigende. Saaledes som disse Overførsler nu ere ordnede, er det hele Tyskland bleven en eneste Giroplads, paa hvilken Rigsbankens Girokunder kunne uden Omkostninger eller Omstændigheder udjævne Betalinger ved simpel Overførsel.*

Udviklingen af Girovæsenet fremgaar af følgende Oversigt over Omsætningen gennem Giro:

1876 19 Milliarder,	1879 36 Milliarder,		1882 42½ Milliarder,
1877 31 do.	1880 41½ do.		1883 50¾ do.
1878 32 do.	1881 44¼ do.		1884 60½ do.

II. Den engelske, preussiske og franske Banks Seddelsystem.

Den tyske Banklov af 14de Marts 1875 indførte et fuldstændig nyt Princip i Bankvæsenet. Den er derved bleven af største Interesse for Udviklingen af det evropæiske Bankvæsen, da det har vist sig gennem Erfaring i de 9 Aar, Loven har været i Kraft, at det nye

Princip har virket til Fordel saavel for Bank og Stat som for den store Almenhed. Det er saaledes rimeligt, at andre Stater, naar de omskrive sine Banklove, ville benytte den gennem den tyske Rigsbank vundne Erfaring.

Det nye Princip var den saakaldte »indirekte Kontingentering« af Banknoterne, gennem hvilken Bankerne beholdt Ret til midlertidig at overskride sin direkte kontingenterede Noteret mod en bestemt Afgift til Staten.

Da den tyske Banklov udkom, existerede der fire store Systemer for Noteudstedelse:

- 1) De nordamerikanske Bankers,
- 2) Den engelske Banks,
- 3) Den preussiske Banks, og
- 4) Den franske Banks System.

Det nordamerikanske Banksystem ligger udenfor alle Omraader. Det er et udvidet Greenbacksystem. Et Aktieselskab paa 100,000 Dollars kan danne en Nationalbank, og af disse gives der flere Tusinder. De deponere hos Staten amerikanske Statspapirer og udstede derpaa $\frac{9}{10}$ af Beløbet i Noter. Disse trykkes af Staten, ere altsaa ensartede, men udstedes individuelt af den enkelte Nationalbank, og kan kun af denne fordreres betalt, eventuelt i Greenbacks.

Den engelske Banklov — Peels Bankakt af 19de Jul 1844 — bemyndigede Englands Bank til at udgive 14 Millioner Pund Sterl., nu 15,750,000 Pund Sterl., mod Værdipapirer, af hvilke engelske Statspapirer udgjorde den allervæsentligste Del, og forøvrigt kun mod Metal.

Den preussiske Bank afløste den 1ste Januar 1847, som Privatbank, den gamle preussiske Statsbank af 1765.

De private Aktieejere indskød 10 Millioner Thaler i Aktier paa 1000 Thaler, og Staten indskød 1,260,000 Thaler. Banken begyndte saaledes med en Kapital af 11,260,000 Thaler. Den erholdt Tilladelse til at udstede 21 Millioner Thaler Noter, af hvilket Beløb stadig mindst $\frac{2}{6}$ Dele skulde være tilstede i Kontanter eller Sølvbarrer, $\frac{3}{6}$ i Vexler, $\frac{1}{6}$ i Lombardfordringer, og hvilket Beløb, 21 Millioner, aldrig maatte overskrides.

Denne Regel forandredes væsentlig i 1856. Banken opnaaede da gennem Overenskomst med Finansministeriet, at det foran nævnte Maximum af 21 Millioner ophævedes. Den erholdt uindskrænket Ret til at udstede Sedler, alt eftersom Forholdene krævede det, kun med den Indskrænkning, at $\frac{1}{3}$ Del af Noternes Beløb skulde være tilstede i Metal, Resten i gode Vexler.

Den franske Bank endelig har uindskrænket Ret til at udstede Noter. For den eksisterer ingen anden Regel end at den, saalænge den indløser sine Noter og har Dækkelse for samme i korte Vexler og godt Underpant, kan udstede Noter uden Begrænsning.

Tyskland forkastede baade sit eget tidligere System og det franske. — Det vendte tilbage til de Regler, som i 1847 vare blevne vedtagne for den preussiske Bank, hvilke Regler i Principet knyttede sig til den engelske Bankakt af 1844 — dog med det ganske væsentlige Tillæg, at Maximum af udækkede Noter under visse Betingelser kunde overskrides (indirekte Kontingentering), og at Tredjedels-Dækning fastsættes.

Tysklands Statsmænd og Lovgivere tog Varsel af de Erfaringer, som England havde gjort med Hensyn til sin Bankakt, idet Regeringen siden sammes Ikrafttræden tre Gange, nemlig i 1847, 1857 og 1866 havde

set sig nødsaget til at suspendere Bankakten for at hindre en det hele Land omspændende Ruin. Der forelaa Beviser gennem de af Parlamentet igangsatte Enqueter, at den raadende Panik øjeblikkelig ophørte, efter at Tilladelse til øget Seddeludstedelse var given, og at samme kun var opstaaet gennem Frygten for Bankaktens Virkninger. Der forelaa Bevis for, at det skærpende Moment i Krisen, det, der ledede til Paniken, var Nedgangen i Bankens Seddelbeholdning, som ikke kunde erstattes uden gennem Lovbrud. Der forelaa Bevis for, at Paniken fremskyndtes derved, at Masser af Sedler bortgemtes af Private som Reserve — i 1847 ansloges dette Beløb til henimod 5 Millioner — hvorved Bankens Laaneevne næsten aldeles tilintetgjordes, og at dette var ligefrem Følge af Bankakten.

De tyske Banklovstiftere havde i de engelske Enqueter et storartet Materiale til sin Belærelse. De havde Udtalelser fra de forskellige Kriser af Englands største Avtoriteter i Bankvæsenet.

Her skal kun anføres nogle enkelte Udtalelser for at vise, at det var magtpaaliggende at træffe Lovbestemmelser, der kunde forskaane Tyskland for at gennemgaa saadanne Prøvelser, som England maatte gennemgaa med Diskonto til 8, 9, 10, ja 12 pCt. — forinden Bankaktens Ophævelse skaffede Bedring.

Bankens Guvernør Mr. Morris svarede saaledes i Underhusets Enquete-Komite i 1848 til Spørgsmaal 3372: »Medførte den almindelige Tro, at Bankaktens Ophævelse vilde sætte Banken i Stand til at tilfredsstille Publikums Trang til Laan, at Paniken ophørte?«

Mr. Morris: »Ja«.

Spørgsmaal 3798: »Havde Regeringens Meddelelse

om Bankaktens Ophævelse Panikens øjeblikkelige Ophør til Følge?»

Mr. Morris: »Ja«.

Til Tomas Tooke, en af Bankaktens indflydelsesrigeste Modstandere, rettedes Spørgsmaal 5336: »Jeg behøver ikke at spørge Dem, om De bifalder Regeringens Indskriden, da De er en Modstander af Bankakten?«

Mr. Tooke: »Jeg er saameget mod Bankakten, at man efter min Mening skulde have ophævet den længe før. De største Onder ere foraarsagede ved, at man tøvede forlænge. De Stød, ja den Ruin, som den merkantile Kredit udsattes for fra Enden af September og de 23 Dage af Oktober, maa hovedsagelig tilskrives Bankakten.«

Lord Overstone svarede for Overhusets Komite paa Spørgsmaal 1499: »De har sagt, at De fuldkommen billigede Ministrenes Handling, og at, hvis denne var udebleven, Landet vilde være blevet styrtet i den største Forvirring (Konfusion)?« Lord Overstone: »Det er min Mening.«

Som bekendt var Lord Overstone — den Gang Mr. Samuel Jones Lloyd — den, til hvem Sir Robert Peel især støttede sig ved Gennemførelsen af Bankakten.

Under Enqueten oplystes, at Konsols kun paa Rygtet om, at Bankloven vilde blive ophævet, steg fra $79\frac{5}{8}$ til $81\frac{3}{8}$. (Enqueten Nr. 3767).

Der er vel faa Love, om hvis Virkning der har været større Strid, end Peels Bankakt. Forsvarere og Modstandere gaa til Yderlighederne. De første mene, at det er en reddende, de sidste, at det er en ødelæggende Lov. De første have uden Tvivl Ret. Loven er vistnok, som ovenfor paavist, bleven brudt tre Gange, men det har dog vist sig, at Loven i det store og hele har været nyttig og god. De Kommissioner, der have været nedsatte hver Gang, Loven var bleven brudt, har udtalt sig for, at ingen Forandring bør foretages. Imidlertid har der selvfølgelig oftere været Forslag fremme om en Forandring af Loven, og i 1871 havde den daværende Finansminister, Mr. Lowe, udarbejdet et Forslag, som dog indeholdt Bestemmelser, t. Ex. at Diskontoen maatte have naaet 12 pCt., forinden Overskud af Noter udstedtes, der gjorde dets Antagelse umulig. Saameget er givet, at Bankakten var en velsignelsesrig Lov, der gjorde en Ende paa en utaalelig Tilstand, idet Enhver, Bank eller Privat, indtil 1844, da Loven traadte i Kraft, kunde udstede Papirpenge. De mange Kriser, som England havde gennemgaaet før 1844, havde vist, at saadanne Ulykker ejheller holdes borte gennem ubegrænset Seddelret.

Det er overhovedet en Misforstaaelse, naar man tror, at nogensomhelst Banknotetheori kan hindre Kriser. Alle disse Theorier skulle kun finde den nyttigste og bedste Methode for at erstatte Metalcirkulation, medens det maa være indlysende for enhver, at selv om der ikke fandtes Banknoter, men kun Metalvaluta — saaledes som indtil for kort Tid siden i Hamburgs Bank — vilde der desuagtet, saaledes som nu, snart være Overflod af Circulationsmiddel, snart Mangel med følg-

ende Krise. Ingen Bankstyrelse kan regulere Behovet for Byttemiddel, hvad enten det er Metal eller Noter. Forholdenes Natur, Foretagendernes Størrelse, Kornhøstens Udfald, Krig, Statslaan og en Mængde andre Faktorer virke med en Naturkrafts Magt. Følgerne kunne ikke hindres, men vel deres Kraft søges svækket.

Er nu den tyske Lovs indirekte Seddelkontingering en saadan Dæmper?

Vi tro Ja, og tillige, at de Lande, der ikke ville følge det franske Banksystem, ville, naar Anledning gives, optage det tyske Princip. Vi tro ogsaa, at den engelske Bankakt vil blive modificeret i denne Retning, — saafremt Forholdene endnu en Gang ville gøre Lovens midlertidige Ophævelse nødvendig.

Som Bevis for, hvad ovenfor er sagt, at Kriser heller ikke da kunne undgaas, naar Byttemidlet er udelukkende Metal, tjener den første store Pengekrise, som er kendt i den moderne Tid. Det er Krisen i Amsterdam og i Hamburg i 1763. Bankerne i disse Byer udstedte ikke Sedler; de havde kun Sølvvaluta, og dog opstod der en overvældende Krise, der bragte Ruin over begge Byer. Krisen forplantede sig over hele Tyskland og til England, hvor Banken, efter Adam Smith, maatte yde Handelsstanden store Forskud, for at svække Krisens Virkning. Alle Forfattere ere enige i, at Krisen blev saa stærk, fordi Bankerne ikke kunde udstede Sedler. Under Krisen i Hamburg 1857 maatte Senatet træde til for at bøde paa denne Mangel ved

Bankloven, og udstedte Statsobligationer, med hvilke det kom Handelsstanden til Hjælp.

Om England med sin nuværende Banklov skal kunne undgaa en Gentagelse af Kriserne fra 1847, 1857 og 1866, derom ere de største Forfattere uenige. Wirth, Macleod og Tooke anse det bestaaende Restriktions-System for aldeles forkasteligt, medens andre Forfattere lægge hele Ansvaret paa Bankbestyrelsen. Det kan vel heller ikke bestrides, at denne har haft meget at svare for ved de tidligere Kriser, thi dens Diskontosatser viste Stormsignalerne for sent.

Forøvrigt bør man erindre, at den engelske Banklov aldrig er bleven »brudt« i det, som er det væsentlige for en seddeludstedende Bank, nemlig Noterne Vexlingskraft. Det, som har været Fejlen, er, at Banken — som Bankier — har laant bort formeget af de den betroede Deposita.

Overhovedet benyttes her Ordet »Brud« i en ganske uegentlig Betydning. Ingen Forpligtelser ere brudte, ingen Løfter svegne. Lovbruddet har tværtimod hjemlet mere end før var lovet, idet Banken gennem samme erholdt Tilladelse til at udstede saamange Sedler, den vil, uden Metaldækning, for dermed at komme Almenheden til Hjælp. End rigtigere er det at sige, at Hjælpen kom Banken selv først og fremmest tilgode; thi den fik derved Midler, ved hvilke den i Tilfælde kunde afgøre sin Gæld til Foliohavere, til hvis Dækelse, som nedenfor paavist, før kun ringe Beholdning var tilstede.

Man vil erindre, at den engelske Bank ikke har nogen Magt over Seddeludstedelsen. Hverken Guvernøren, Styrelsen eller nogen Bankembedsmand har Be-

fatning med eller Myndighed ligeoverfor Seddeludstedelsen. Udstedelsen foregaar avtomatisk og ligger uden for Bankens Styrelse. De af »issue Departement« udstedte Noter deponeres hovedsageligen i »banking Departement«, og med disse Noter og øvrige deponerede Midler driver saa Banken Diskonteringsforretninger, som enhver anden Bankier.

Hvad man med Rette har bebrejdet Banken er, at den til enkelte Tider har laant formeget ud af de hos den deponerede Midler, og ikke itide beskyttet sin Beholdning ved at forhøje Diskontoen.

Som Bevis for denne Paastands Rigtighed skal eksempelvis anføres, at det har hændt, at Banken ikke en Gang har haft saameget i Kasse, som den samlede Sum af hvad alene Londoner Bankiers og Privatbanker havde staaende paa Folio, ja til enkelte Tider har haft en stor Deficit i Forhold til disse.

Saaledes viste 20 Ugeopgør i 1866, at Banken ikke havde de af Londons Banker paa Folio indsatte Midler i Behold, men en Deficit alene paa denne Konto varierende fra 186,000 Lstr. (6te Jan. 1866) til 7,021,000 Lstr. (31te Maj 1866).

De fuldstændige Tal fra den sidste Dag — 31te Maj 1866 — ere*);

Londoner Bankers Deposita	Lstrl.	7,881,000
Andre Deposita	—	18,774,000

Lstrl. 26,655,000

mod hvilke Banken havde en Behold-

ning i Noter og Mønter af	—	860,000
-------------------------------------	---	---------

---

*) Efter Mr. Aichinsons Foredrag den 20de Maj 1885 i »Institute of Bankers«.

Den 11te November 1847 var Bankens Kassebeholdning
i London og ved alle Afdelinger . . . . . Lstrl. 580,751
deraf i London . . . . . — 384,144
medens Kvartalets Gennemsnitsdeposita vare

efter »Statistical Abstract« . . . . Lstrl. 15,574,000

Under saadanne Forhold er »Kriser« uundgaaelige.

Samtidig var Dækningen for Notecirkulationen i
den bedste Orden; thi i 2det Kvartal 1866 var

Notecirkulationen . . Lstrl. 24,588,000

Guldbeholdningen . . — 13,571,000

og i 4de Kvartal i 1847

Notecirkulationen . . — 20,185,000

Guldbeholdningen . . -- 10,032,000

III. Den tyske Rigsbanks Seddeludstedelsesret.

Reglerne for de tyske Bankers Noteudstedelse inde-
holdes i Banklovens §§ 9, 10 & 44.

§ 9 bestemmer, at Bankerne, foruden den dem
meddelte Ret til at have et i Loven bestemt Beløb
udækkede Noter — Rigsbanken, som allerede ovenfor
anført 250 Millioner — senere ved Inddragning af andre
Bankers Noteret, forøget til Rmk. 273,875,000, tillodes
at udstede Noter mod deres Beholdning af

1) i Omløb gyldige tyske Mønter,

2) Rigskassesedler,

3) andre tyske Bankers Noter,

4) Guld i Barrer eller i fremmede Mønter, 1 Pd.
fint Guld beregnet til 1392 Mark.

Hertil føjes i § 10 den Bestemmelse, at hvis den
saaledes hjemlede Noteret overskrides, betaler Banken til
den tyske Rigskasse en Afgift beregnet efter 5 pCt. pro anno.

Denne Afgift beregnes efter de hver 7de, 15de, 23de og sidste Dag i hver Maaned opgjorte Beregninger for Noteomløbet, og betales da hver Gang $\frac{5}{48}$ Procent til Staten af det overskredne Beløb.

Den tyske Rigsbank har siden Lovens Ikrafttræden fem Gange benyttet den Ret, som ovennævnte § 9 giver den, nemlig:

1881 Decbr. 31, ved Overskridelse M.	26,092,168
1882 Septb. 30, -	19,224,097
-- Oktbr. 7, -	12,185,240
1884 Decbr. 31, -	32,678,704
1885 Jan. 7, -	2,613,000

Disse Overskridelser vare ganske forbigaaende, idet Notereserven var:

1882, Januar 7.....	Mark 13,845,
-- Oktober 15.....	- 14,648,
1885, Januar 14.....	- 54,618.

Overskridelserne vare foranledigede ved det overordentlige Krav, som Berliner Fondsbørs's Ultimoregulering foranledigede, og øvede ingen Indflydelse paa Diskontosatsen, der i hele December 1881 og Januar 1882 var 5 pCt. for Vexler og ligeledes 5 pCt. i September og Oktober 1882. Fra Begyndelsen af Januar 1883 var Bankens Diskonto 4 pCt., og den foretog ingen Forandring deri ved Aarsslutningen 1884, uagtet den betydelige Noteoverskridelse.

§ 44, indeholdende Reglerne for den saakaldte Tredjedels-Dækning, bestemmer, at den seddeludgivende Bank er forpligtet til at have til enhver Tid mindst en Tredjedel i sine Kasser af

- 1) i Omløb gyldige tyske Mønter,
- 2) Rigskassesedler,

3) Guld i Barrer eller fremmede Mønter, 1 Pd. fint
 Guld beregnet til 1392 Rigsmark,
 og Resten i diskonterede Vexler, som have en Forfalds-
 tid af højst 3 Maaneder.«

Det vil heraf ses, at Tredjedels-Dækningsregelen er noget strængere end den, der gælder for Noteudstedelsesretten, der, som i det foregaaende er paavist, tillige hjemler Ret til at udstede Sedler paa andre tyske Bankers i Behold værende Noter.

Da den tyske Rigsbank imidlertid siden dens Stiftelse aldrig har haft mindre end 62,4 pCt. i Behold (7de Jan. 1876 og 7de Jan. 1882), medens den gennemsnitlig har haft 77,54 pCt. metallisk Dækning, og til enkelte Tider t. Ex. 31te Marts 1879 havde 96,3 pCt., den 6te Juni 1885 95,14 pCt. i Behold, har denne Bestemmelse aldrig øvet nogen Indflydelse paa Bankens Forhold.

Det er indlysende, at det historiske og statistiske Materiale, som Bankregnskaberne afgive, er af største Interesse, og de Tabeller, der følger nedenfor, giver en klar Indsigt i dette Forhold. De ere udfærdigede efter Bankens Aarsregnskaber fra 1876—1884 og senere efter de offentliggjorte Ugeregnskaber. Metalvaluta er Summen af de i Aarsregnskaberne opførte Beholdninger af Metal, Rigskassesedler og andre Bankers Sedler. En Oversigt over Notereserven findes, som ovenfor berørt, ikke i Aarsregnskaberne, men fremkommer let ved Beregning.

Det i Tabellerne angivne gennemsnitlige Forholdstal mellem Noter og Metal samt Diskontosatserne er gengivet efter de officielle Aarsberetninger.

Endelig skal her bemærkes, at det oprindelige Lov-

forslag fastsatte 1 pCt. for alle direkte kontingenterede udækkede Noter og et Tillæg af 4 pCt. for de indirekte kontingenterede, men man blev med stor Majoritet staaende ved Beslutningen kun at skatlægge de indirekte kontingenterede Noter.

IV. Slutningsbemærkninger.

I samlet Sum fremgaar det af, hvad ovenfor er meddelt:

1. At den tyske Banklov har det tilfælles med den engelske,
  - a) at begge fastsatte en fast Sum af udstedte Sedler, som ikke behøver at være dækket med Metal,
  - b) at alle øvrige Sedler maa være dækkede ved Metal.
2. At de ere forskellige deri, at:
  - a) den tyske Bank ikke har nogen anden Dækkelse for Kontingenten end sine almindelige Fordringer og Aktiva, medens
  - b) den engelske Banks Kontingent skal være dækket med Fordringer paa Staten og med Statspapirer;
  - c) at den engelske Bank ikke har nogen Pligt til at holde en vis Del af de udeløbende Sedler i Metal, medens
  - d) den tyske Bank skal holde $\frac{1}{3}$ Del i Metal og Reichscassenscheine.

Den tyske Bank er saa ung, at den ikke har oplevet nogen almindelig Handelskrise. Dens Princip, $\frac{1}{3}$ Dels Dækning, har saaledes ikke været sat paa Prøve.

Paa den anden Side er det Tilfælde indtraadt, at Englands Bank, der i Almindelighed har omkring 90 pCt. af sine Noters Beløb i Guld, ofte endog større

Beløb i Guld end i Noter, til enkelt Tid ikke har haft mere end 26,9 pCt. Guld i Reserve mod sine omløbende Noter. Den 25de Juli 1857 havde Banken udstedt Lstrl. 22,555,000 i Noter og havde kun Lstrl. 6,080,000 i Guld.

Det Spørgsmaal opstaar da, hvad vilde have sket, hvis Englands Bank havde været pligtig til at have $\frac{1}{3}$ Dækning? I hvilken Stilling vil den tyske Rigsbank komme, om et saadant Tilfælde indtræder? Skulde Banken standse Noteindfrielsen, eller maatte Lovens Regel ophæves?

I England var der Ingen, der nærrede Tvivl om, at Noterne vare fuldt sikrede ved ovenstaaende Tilfælde. Det var under en Krise, men Mr. Aitchison siger uimodsagt i et Foredrag i Bankers Institute, ved et Møde af Londons første Bankmænd: »Der var tilstrækkeligt Guld forhaanden; det var Banknoter, der manglede.«

Det Spørgsmaal opstaar nu: Bør en ny Banklov for Norge indeholde Bestemmelsen om Tredjedels-Dækning?

Vi ere tilbøjelige til at svare Nej af følgende Grunde: Mod Indtagelse af Bestemmelsen taler:

- 1) At der er en Sammenblanding af Principer, idet det hverken er Differenssystemet eller Forholdssystemet.

Det første System er i Princip det bedste, naar Maximumsgrænsen for udækkede Noter er grundet paa Erfaring og klogt forsvares gennem Bankens gode og let realisable Aktiver.

- 2) Ved Tredjedelsdækkelsen kommer Forholdssystemet til mulig Anvendelse netop paa en Tid, da det vil gøre størst Ulykke.

Hvis med 20 Millioner Fixum Norges Banks udløbende Sedler gaa ned i 30 Millioner, da vilde den forcerede dobbelte Seddelinddragning begynde.

10 Millioner Kroner Guld tilstede en Cirkulation af Kr. 30 Mill.								
$6\frac{2}{3}$	—	—	—	—	-	—	-	20 -
5	—	—	—	—	-	—	-	15 -

o. s. v.

Hvor dette fører hen, er indlysende. Det vilde medføre Ruin rundt det hele Land.

Omvendt maa der spørges, om Nogen tror, at naar Circulationen var gaaet ned i 30 Millioner med Beholdning af 10 Millioner, der da kunde tænkes, at videre 10 Millioner bleve udvexlede, og at Seddelstokken kunde gaa ned i 20 Millioner.

Intet af dette vilde ske, og i ethvert Fald vilde Bankens Styrelse gennem sin Portefeuille og paa andre Maader se sig istand til at forøge sin Guldbeholdning.

Til Fordel for Tredjedelsdækningen kan kun anføres:

- 1) At det er en Advarsel, hvilken dog efter vor Mening maa anses overflødig, om at Bankstyrelsen stedse skal have dette Forhold for Øje;
- 2) At det skulde berolige Seddelindehaverne ved, at der efter Loven — der dog kan suspenderes og vistnok ogsaa vilde blive suspenderet — stedse maa være noget Guld tilbage.

Det maa vistnok indrømmes, at denne Regel er adskilligt bedre end t. Ex. den, der raader i Sveriges Riksbank, hvor mindst 10 Millioner Guld skal være i Behold, thi hvortil skal dette Guld tjene ligeoverfor Seddelomløbet, naar det ikke kan røres? Det skønnes ikke andet, end at ligeoverfor Vexlingen vilde dette

Guld ikke have mere Værdi end samme Vægt i Graasten.

Har Norges Banks Forhold nogensinde været saadanne, at en Regel om Tredjedels Dækning vilde være nødvendig? Dertil kan svares aabent Nej, og Begrundelsen fremgaar af følgende Kendsgerninger:

Norges Banks Seddelomløb har siden 1843 aldrig været under . . . . . Kr. 18,830,000, hvilket fandt Sted i 1849.

Denne Cirkulation var dækket med Sølv til Beløb . . . . . — 9,040,000, altsaa med 48 pCt.

Exempelvis sammenstilles følgende Tal for Seddelomløbet:

1819	Kr. 12,460,000
1822	- 14,036,000
1826	- 16,072,000
1828	- 17,669,000
1831	- 19,348,000

Fra dette Aar begyndte Omløbet at synke, skønt ganske ubetydeligt, og gik

1832 ned i . . . Kr. 18,966,000, det laveste Beløb, det har naaet siden 1831, med Undtagelse af 1849, i hvilket Aar det var Kr. c. 130,000 lavere.

Efter den nuværende Banklov beløb de funderede Sedler sig den 31te Avg. 1885 til . . . Kr. 49,068,171 og dette Beløb vilde med et fast Kontingent af 20 Millioner være forøget med Kr. 685,403 til . . . . . - 49,753,574

Da Banken samtidig havde Kr. 11,224,118 i Kasse, vilde altsaa denne, hvis en Lovforandring fra samme

Dag var indtraadt med 20 Millioner, Kontingenten have vist en Forøgelse af nævnte Kr. 685,403.

Da det vilde være af Interesse at se Bankens Stilling til de Tider, da vor Banklov er bleven »brudt«, idet en Del af Seddelomløbet savnede Lovhjemmel, anføres her følgende Tal (000 udeladt) fra de Gange, da dette Tilfælde indtraf:

1857, Juni.	Omløb Kr. 29,558	Overskridelse	
	Funderet - 28,744		
			Kr. 0,814
	Metal Kr. 14,813	= 50,0 pCt.	
1866, Juni.	Omløb Kr. 32,388		
	Funderet - 32,048		
			- 0,340
	Metal Kr. 14,535	= 49,9 pCt.	
1869, Juni.	Omløb Kr. 29,720		
	Funderet - 29,112		
			- 0,608
	Metal Kr. 13,112	= 44,1 pCt.	
1877, April.	Omløb Kr. 44,216		
	Funderet - 44,090		
			- 0,126
	Metal Kr. 25,417	= 57,5 pCt.	

Det vil ses, at med en fast Kontingent af 20 Millioner vilde Alt have været i god Orden; i de 3 første Tilfælde endog med en Kontingent af 18 Millioner.

Vi slutte med nedenstaaende Oversigt over Norges Banks Forhold fra 1857 til ultimo September 1885.

I Tabellen er 0,000 udeladt, altsaa er 11,86 - 11,860,000 Kroner.

pr. 31. Decb.	Metal.	Udstedelsesret.	Forskel mellem Metal og Udstedelsesret.	Sedler i Omløb.	Sedler i Behold.	Udstedelsesret med 20 Mill.	Forøget Udstedelse med 20 Mill.	Formidsket Udstedelse med 20 Mill.	pCt. Forhold mellem Metal og Omløb.
1857	11.86	28.09	16.23	26.68	1.41	31.86	2.77		44.4
1858	16.84	35.55	18.71	26.32	9.23	36.84	1.29		64.0
1859	13.28	30.20	16.92	24.21	5.99	33.28	3.08		54.9
1860	14.46	31.97	17.51	25.85	6.12	34.46	2.49		55.8
1861	13.29	30.31	17.02	25.19	5.12	33.29	2.98		52.7
1862	14.38	31.84	17.46	26.95	4.89	34.38	2.46		53.26
1863	1.56	32.10	17.54	26.64	5.46	34.56	2.46		54.7
1864	15.31	33.23	17.92	25.60	7.63	35.31	2.08		59.8
1865	20.02	40.28	20.26	28.52	11.76	40.02		0,26	70,2
1866	15.39	33.33	17.94	27.94	5.39	35.39	2.06		55.2
1867	17.85	37.02	19.17	29.09	7.92	37.85	0.83		61,3
1868	13.49	30.46	16.97	26.44	4.03	33.49	3.03		51,1
1869	14.99	32.71	17.72	27.16	5.55	34.99	2.28		55,1
1870	16.61	35.12	18.51	28.39	6.73	36.61	1.49		58,5
1871	26.74	40.31	13.57	33.98	16.33	46.74		3,57	78,6
1872	30.24	55.56	25.32	38.52	17.04	50.24		5,32	78,5
1873*)	34.71	53.00	18.29	47.18	5.82	54.71	1.71		73,5
1874	35.00	53.46	17.46	45.87	7.59	56.00	2.54		78,4
1875	25.26	43.85	18.59	37.23	6.62	45.26	1.41		67,9
1876	32.59	51.26	18.67	39.67	11.59	52.59	1.33		82,1
1877	21.70	40.45	18.75	36.31	4.14	41.70	1.25		59,8
1878	19.22	38.03	18.81	30.97	7.06	39.22	1.19		62,0
1879	26.35	45.22	18.87	32.72	12.50	46.35	1.13		80,6
1880	33.72	52.67	18.95	38.71	13.96	53.72	1.05		88,5
1881	30.13	49.17	19.04	37.65	11.52	50.13	0.96		79,9
1882	33.07	52.20	19.13	40.58	11.62	53.07	0.87		81,5
1883	35.07	54.29	19.22	40.96	13.33	55.07	0.78		85,5
1884	34.49	53.79	19.30	38.98	14.81	54.49	0.70		88,4
1885, Jan.	32.34	51.65	19.31	36.76	14.89	52.34	0.69		87,9
Febr.	29.89	49.51	19.32	36.20	13.01	49.89	0.68		82,6
Marts	27.99	47.31	19.32	39.42	9.25	49.36	0.69		74,6
April	29.36	48.67	19.31	39.24	9.02	48.94	0.69		73,8
Maj	28.94	48.25	19.31	38.77	10.29	49.74	0.68		76,6
Juni	29.74	49.06	19.32	42.84	7.07	50.60	0.69		71,5
Juli	30.60	49.91	19.31	39.13	10.34	50.15	0.68		77,1
Avg.	30.15	49.47	19.32	37.84	11.22	49.75	0.68		78,7
Septbr.	29.75	49.07	19.32	38.54	8.77	47.99	0.69		72,7
Oktbr.	28.38	47.70	19.32	38.93	8.77	48.38	0.68		72,9
Novbr.	28.11	47.42	19.31	37.03	10.39	48.11	0.69		75,9
Decbr.	28.68	48.00	19.31	37.15	10.92	48.68	0.69		77,2

Foruden de tyske, engelske og franske Bank-rapporter er Materialet til denne Afhandling med dertil

*) med 1873 ophørte den siden 1857 gældende Ret til forøget Seddeludstedelse af 50 pCt. over Extrafondet.

hørende Tabeller samlet fra følgende Blade og Tidsskrifter:

»The Economist«, »The Statist«, »The Bankers Magazine«, »Journal of the Institute of Bankers«, »Statistical abstract 1840—1884«, »Vierteljahresschrift für Volkswirtschaft«, »Dr. Soetbeers Bankverfassung«, »Hirths Annalen«, »Palgraves Bankrates«, »Bankers almanac« etc.

Vi lade som Anhang følge Tabeller over den tyske Rigsbanks Metal, Seddelømløb og indre Økonomi samt Tabeller over den franske og engelske Banks Forhold.

Tabel I. Den tyske Rigsbanks Metal.

	Mindste Sum.	Højeste Sum.	For- skellig.	Gennem- snit.
	Rigsm.	Rigsm.	Rigsm.	Rigsm.
1876, Januar 23de	437,271,000			
Juni 15de		563,787,000	126,516,000	510,593,000
1877, Decbr. 31te	452,173,000			
April 23de		571,084,000	118,911,000	523,104,000
1878, Oktbr. 31te	454,616,000			
Maj 23de		525,797,000	71,181,000	494,237,000
1879, Januar 7de	473,935,000			
Marts 23de		562,774,000	88,829,000	534,237,000
1880, Septbr. 7de	520,773,000			
Juni 15de		598,310,000	77,537,000	562,091,000
1881, Oktbr. 7de	501,531,000			
Juni 15de		596,824,000	95,293,000	556,749,000
1882, Oktbr. 7de	503,248,000			
Juni 15de		591,482,000	88,234,000	548,984,000
1883, Oktbr. 7de	536,538,000			
Maj 31te		644,328,000	107,790,000	601,865,000
1884, Decbr. 31te	517,828,000			
Juni 23de		636,985,000	119,157,000	591,725,000
1885, Januar 7de	521,225,000			
Decbr. 15de		642,047,000	120,822,000	573,146,000

Tabel II. Den tyske Banks Seddelomløb.

		Forhold mellem Noter og Metal.	Mindste Omløb.	Største Omløb.	Forskel.	Aarets Gennemsnit.
1876	Marts 15	80,0	621,089			
	Juni 30.	70,0		777,677	156,588	€84,867
1877	Decbr. 7.	74,0	646,684			
	Jan. 7.	66,4		757,207	110,523	694,929
1878	Decbr. 9.	84,1	579,429			
	Jan. 7.	64,9		700,569	121,140	622,642
1879	Febr. 23.	96,2	556,027			
	Decbr. 31.	68,0		792,808	173,781	667,675
1880	Septbr. 15.	77,4	681,666			
	Juni 6.	71,5		814,303	132,637	735,013
1881	Febr. 23.	88,4	663,792			
	Decbr. 31.	59,9		859,388	195,596	739,727
1882	Marts 15.	84,4	668,999			
	Septbr. 30.	61,0		841,533	172,534	747,020
1883	Febr. 23.	93,5	678,071			
	Decbr. 31.	67,3		829,713	151,642	737,246
1884	Marts 15.	92,8	666,186			
	Decbr. 31.	60,6		854,137	187,951	732,906
1885	Febr. 23.	90,2	664,950			
	Decbr. 31.	74,4		858,925	193,975	727,593

83,98 Aarets Gennemsnit.

Tabel III. Den tyske Rigsbanks indre Økonomi.

	Forvaltnings-Omkostning.	Forfærdigelse af Banknoter.	Bruttogevinst.	Rigskassegevinst.*)	Aktionærer.**)
1876	5,399,360	610,788	20,002,312	1,954,093	6 $\frac{1}{8}$ pCt.
1877	5,648,997	259,441	19,915,932	2,148,091	6,29 —
1878	5,438,830	183,836	18,553,695	2,156,250	6,3 —
1879	5,328,259	105,412	15,973,526	609,647	5 —
1880	5,399,798	64,667	17,640,343	1,792,506	6 —
1881	5,437,167	254,392	19,480,944	2,598,590	6 $\frac{2}{8}$ —
1882	5,511,177	105,481	21,337,117	3,064,307	7,05 —
1883	5,796,146	59,179	18,153,265	2,104,199	6 $\frac{1}{4}$ —
1884	5,917,257	101,502	18,559,384	2,096,341	6 $\frac{1}{4}$ —

*) I Afdrag paa Bruttogevinsten gaar, foruden Forvaltningsomkostningerne og Omkostningerne ved Seddelforfærdigelsen, aarlig indtil 1ste Juli 1925 Rigm. 1,865,730 til den preussiske Stat til Opfyldelse af de Forpligtelser, som den preussiske Bank havde paataget sig i Anledning af et Statslaan af 28de Jan. 1856 stort Thaler 16,598,000 (Kontrakt af 17de Maj 1875).

**) Af Bankens Udbytte erholde Aktiejerne forlods 4 $\frac{1}{2}$ pCt. (§ 48). Af Restgevinsten afsættes 20 pCt. til Reservefondet, indtil dette har naaet 30 Millioner. Resten deles lige mellem den tyske Rigskasse og Aktiejerne. — Reservefondet anvendes til at sikre Aktiejerne 4 $\frac{1}{2}$ pCt. Dividende. Staten har Ret til 1ste Januar 1891 og senere hvert 10de Aar med 1 Aars Varsel enten at opløse Rigsbanken eller til at overtage Bankens Aktier til deres paalydende Belsb. I begge Tilfælde deles Reservefondet lige mellem Riget og Aktiejerne (§ 41).

Tabel IV. Den engelske og franske Banks
Seddelomløb og Metal fra 1861 til Oktbr. 1885.

Aar.	Englands Bank. (1000 udeladt, altsaa 21,180 = 21,180,000).		Franske Bank. (600,000 udeladt, saaledes 715 = 715,000,000).	
	Omløb.	Metal.	Omløb.	Metal.
	Lstrl.	Lstrl.	francs.	francs.
1861.....	21,180*)	14,653*)	715†)	322†)
1862.....	21,129	15,351	782	319
1863.....	21,730	13,934	755	213
1864.....	20,771	13,636	742	328
1865.....	21,819	13,601	865	490
1866.....	23,728	17,478	958	680
1867.....	24,706	22,561	1143	987
1868.....	24,336	18,981	1292	1168
1869.....	23,910	18,827	1373	1133
1870.....	24,539	22,311	1730	844
1871.....	25,625	22,952	2296	638
1872.....	25,983	21,379	2780	791
1873.....	26,219	20,869	2808	767
1874.....	26,877	21,028	2645	1306
1875.....	28,356	23,579	2400	1610
1876.....	28,565	31,272	2541	2,775
1877.....	27,762	23,128	2438	2137
1878.....	30,282	25,501	2241	2169
1879.....	28,296	30,041	2255	1977
1880.....	26,829	26,406	2416	1768
1881.....	26,237	20,876	2723	1817
1882.....	26,351	20,751	2791	2114
1883.....	25,683	22,355	2943	1969
1884.....	25,222	20,360	2,80	2064
1885.....	24,637	20,115	2918	2243

Altsaa i 24 Aar:

a. Englands Bank:

Højeste Seddelomløb 1878.....	Lstrl.	30,282,000
Mindste do. 1862.....	—	21,129,000
	<u>Forskel Lstrl.</u>	<u>9,153,000</u>

Højeste Beløb Metal 1876	Lstrl.	31,272,000
Mindste do. do. 1865	—	13,601,000
	<u>Forskel Lstrl.</u>	<u>7,671,000</u>

b. Frankrigs Bank:

Højeste Seddelomløb 1883	Frcs.	2,943,000,000
Mindste do. 1861	—	715,000,000
	<u>Forskel Frcs.</u>	<u>2,228,000,000</u>

Højeste Beløb Metal 1876	Frcs.	2,175,000,000
Mindste do do. 1863	—	213,000,000
	<u>Forskel Frcs.</u>	<u>1,962,000,000</u>

*) Disse Tal give Gennemsnitsbeløb for Aarets sidste Kvartal.

†) Disse Tal give Beløbene for Aarets sidste Uge.

Tabel V, visende Procent-Forholdet mellem den engelske Banks Metal-Beholdning og Seddelomløb. 000 er udeladt.

	Seddelomløb.	Metal.	Forhold mellem Metal og Omløb i Procenter.
	Lstrl.	Lstrl.	pCt.
1784, Febr. 28de	6,202	656	10,6
1825, Novbr. 28ge	20,753	8,779	42,3
1826, Febr. 28de	25,467	2,460	9,7
1832, Febr. 28de	18,052	5,293	29,3
1837, Febr. 28de	18,233	4,089	22,4
1840.....	16,446	3,511	21,3
1844—1878.....	22,163	17,512	76,1
1879.....	29,212	32,452	111,9
1880.....	26,915	27,636	102,7
1881.....	26,321	24,580	93,4
1882.....	25,985	21,992	84,0
1883.....	25,568	22,227	87,0
1884.....	25,358	22,907	90,3
1879—1884.....	26,560	25,230	95,0
1844—1884.....	22,806	18,652	78,8

} Gennemsnitlig.

De første 6 Oversigter ere givne for Perioden før Peels Bankakt af 1844 for enkelte Dage, der vise en yderlig gaaende Stilling. Fra 1840 til 1884 er Aarets Gennemsnit givet.